

WYROK SĄDU (trzecia izba)

z dnia 18 grudnia 2009 r. *

W sprawach połączonych T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 i T-484/04

Jean Arizmendi, zamieszkały w Bajonnie (Francja), oraz 60 pozostałych skarżących, których nazwiska wymienione są w załączniku do wyroku, reprezentowani przez adwokatów: w sprawie T-440/03 przez J.F. Péricaud, P. Péricaud i M. Tournois, w sprawach T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 i T-484/04 przez J.F. Péricaud i M. Tournois,

strona skarżąca,

popierana przez:

Chambre nationale des courtiers maritimes de France, z siedzibą w Paryżu (Francja), reprezentowaną przez adwokata J.F. Péricaud,

interwenient w sprawie T-440/03,

* Język postępowania: francuski.

przeciwko

Radzie Unii Europejskiej, reprezentowanej początkowo przez J.P. Jacqué i M. Giorgi Fort, a następnie przez F. Florinda Gijóna oraz M. Baltę, działających w charakterze pełnomocników,

oraz

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez X. Lewisa oraz, w sprawie T-121/04, przez X. Lewisa i B. Stromsky'ego, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mających za przedmiot skargę o odszkodowanie wniesioną na mocy art. 235 WE i art. 288 akapit drugi WE, mającą na celu zasądzenie od Wspólnoty naprawienia szkody wynikającej ze zniesienia monopolu francuskiej korporacji maklerów morskich,

SĄD (trzecia izba),

w składzie: J. Azizi (sprawozdawca), prezes, E. Cremona i S. Frimodt Nielsen, sędziowie,
sekretarz: T. Weiler, administrator,

II - 4888

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 30 czerwca 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Ramy prawne

- 1 Zgodnie z art. 4 pkt 17 rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy kodeks celny (Dz.U. L 302, s. 1) „zgłoszenie celne” oznacza czynność, poprzez którą osoba wyraża, w wymaganej formie i w określony sposób, zamiar objęcia towaru określoną procedurą celną.
- 2 Zgodnie z art. 4 pkt 19 rozporządzenia nr 2913/92 przedstawienie towarów organom celnym oznacza zawiadomienie organów celnych, w wymaganej formie, o dostarczeniu towarów do urzędu celnego albo do innego miejsca wyznaczonego lub uznanego przez organy celne.
- 3 Artykuł 5 rozporządzenia nr 2913/92 stanowi:

„1. Na warunkach określonych w art. 64 ust. 2 i z zastrzeżeniem przepisów przyjętych w ramach art. 243 ust. 2 lit. b) każda osoba ma prawo do działania przez przedstawiciela reprezentującego ją przed organami celnymi celem dokonania wszelkich czynności i formalności przewidzianych w przepisach prawa celnego.

2. Przedstawicielstwo może być:

- bezpośrednio, w tym przypadku przedstawiciel działa w imieniu i na rzecz innej osoby,

lub

- pośrednio, w tym przypadku przedstawiciel działa we własnym imieniu, lecz na rzecz innej osoby.

Państwa członkowskie mogą sobie zastrzec prawo do dokonywania, na swoim obszarze, zgłoszenia celnego przez:

- przedstawiciela bezpośredniego, lub,

- przedstawiciela pośredniego,

tak aby przedstawicielem był agent celny wykonujący swój zawód na terytorium tego państwa członkowskiego”.

4 Artykuł 64 rozporządzenia nr 2913/92 stanowi:

„1. Z zastrzeżeniem art. 5 zgłoszenia celnego może dokonać każda osoba, która przedstawi lub doprowadzi do przedstawienia właściwym organom celnym towaru, którego dotyczy zgłoszenie, razem ze wszystkimi dokumentami, których przedłożenie jest niezbędne do zastosowania przepisów regulujących procedurę celną, do której towar jest zgłaszany.

2. Jednakże:

a) gdy przyjęcie zgłoszenia celnego nakłada na określoną osobę szczególne obowiązki, zgłoszenia dokonuje ta osoba lub dokonuje się go na jej rzecz;

[...]”.

5 Artykuł 38 ust. 1 rozporządzenia nr 2913/92 stanowi:

„Towary wprowadzane na obszar celny Wspólnoty zostają bezzwłocznie przewiezione przez osobę, która dokonała wprowadzenia, trasą określoną przez organy celne i zgodnie z ich instrukcjami:

a) do urzędu celnego wyznaczonego przez organy celne albo w inne miejsce wyznaczone lub uznane przez te organy, bądź;

b) do wolnego obszaru celnego, jeżeli towary mają być wprowadzone bezpośrednio do tego wolnego obszaru celnego:

— drogą morską lub powietrzną, lub

— drogą lądową bez przejazdu przez inną część obszaru celnego Wspólnoty, o ile wolny obszar celny przylega do granicy lądowej państwa członkowskiego i państwa trzeciego”.

6 Artykuł 40 rozporządzenia nr 2913/92, w brzmieniu obowiązującym w niniejszej sprawie, stanowi:

„Towary, które zgodnie z art. 38 ust. 1 lit. a) zostały dostarczone do urzędu celnego albo miejsca wyznaczonego lub uznanego przez organy celne, zostają przedstawione organom celnym przez osobę, która wprowadziła je na obszar celny Wspólnoty, lub w zależności od przypadku przez osobę, która przejęła odpowiedzialność za przewóz towarów po ich wprowadzeniu”.

7 Artykuł 43 rozporządzenia nr 2913/92, w brzmieniu obowiązującym w niniejszej sprawie, stanowi:

„Z zastrzeżeniem art. 45 towary przedstawiane, w rozumieniu art. 40, organom celnym są ujęte w deklaracji skróconej.

Deklaracja skrócona zostaje złożona wraz z przedstawieniem towarów organom celnym. Organy celne mogą wyrazić zgodę na późniejsze złożenie deklaracji, jednak nie później niż w pierwszym dniu roboczym następującym po dniu przedstawienia towarów organom celnym”.

- 8 Artykuł 44 rozporządzenia nr 2913/92, w brzmieniu obowiązującym w niniejszej sprawie, stanowi:

„1. Deklarację skróconą sporządza się na formularzu zgodnym z wzorem określonym przez organy celne. Jednakże organy celne mogą zezwolić na wykorzystanie w charakterze deklaracji skróconej każdego dokumentu urzędowego lub handlowego zawierającego dane niezbędne do ustalenia tożsamości towarów.

2. Deklarację skróconą składa:

a) osoba, która wprowadziła towary na obszar celny Wspólnoty, lub w zależności od przypadku osoba, która przejmuje odpowiedzialność za przewóz towarów po ich wprowadzeniu; lub

b) osoba, w której imieniu działały osoby określone w lit. a)”.

Okoliczności faktyczne

Początkowy status maklerów morskich

Historia i charakter statusu maklera morskiego

- 9 We francuskim code de commerce (kodeksie handlowym) korporacja tłumaczy i przedstawiciele statków morskich (zwanymi dalej „maklerami morskimi”) posiadała złożony status będący połączeniem statusu funkcjonariusza publicznego posiadającego monopol na niektóre czynności oraz statusu przedsiębiorcy.

- 10 Tworząc ten status, ustawodawca francuski zamierzał chronić zagranicznych kapitanów niewładających językiem francuskim, jak również kapitanów francuskich, przed pośrednikami stosującymi zawyżone stawki.

Skutki złożonego statusu maklerów morskich

— Ogólny zakres przypisanych praw i obowiązków

- 11 Z cechami przedsiębiorców i funkcjonariuszy publicznych, jakie łączyli w sobie maklerzy morscy, związana była pewna ilość praw i obowiązków (zwanymi dalej „przywilejem”).

- 12 Tak więc, ze statusu przedsiębiorcy wynikał obowiązek prowadzenia księgi i operacji rachunkowych, podleganie prawu upadłościowemu oraz zakaz tworzenia spółek cywilnych.
- 13 Status funkcjonariusza publicznego wynikający z art. L-131-1 i nast. code du commerce obejmował powołanie na mocy arrêté du ministre des Transports français (zarządzenia francuskiego ministra transportu) oraz sprawowanie urzędu na rynku zastrzeżonym przez ustawodawcę.
- 14 Artykuł L-131-2 code du commerce przewidywał, co następuje:

„[Maklerzy morscy] pośredniczą w zawieraniu czarterów, ponadto, jako jedyni, posiadają w sporach sądowych prawo do tłumaczenia oświadczeń, umów czarterowych, konosamentów, umów i wszelkich czynności handlowych, których tłumaczenie okaże się konieczne w celu ustalenia stawek frachtu lub czarteru.

W sporach handlowych i wobec urzędów celnych będą oni działać wyłącznie jako pośrednicy dla wszystkich cudzoziemców, właścicieli statków, handlowców, załóg statków oraz innych osób pracujących na morzu”.

— Przedmiotowy zakres przywileju

- 15 W ramach swojego przywileju maklerzy morscy wykonywali różne zadania polegające, po pierwsze, na dokonywaniu niezbędnych czynności wymaganych przez urzędy celne lub zarządców portu, a po drugie, na sprawowaniu funkcji sądowego tłumacza przysięętego.

- 16 Jeśli chodzi o monopol na dokonywanie czynności i formalności związanych z przedstawieniem organom celnym, te czynności i formalności obejmowały notowanie rotacji statków przy wejściu i wyjściu, przekazywanie danych fizycznych pozwalających na ustalenie ilości podlegających opłatom, odnotowanie „déclarations Navire” (komunikatów statku) (wejście i wyjście), sporządzenie zaświadczeń i certyfikatów określonych przez organy celne oraz przekazanie kopii list załogi właściwym władzom, takim jak organy celne, policja powietrzna i straż graniczna oraz żandarmeria morska.

— Terytorialny i podmiotowy zakres przywileju

- 17 Przywilej posiadany przez maklerów morskich obowiązywał w geograficznych granicach portu, w którym makler morski został powołany i miał, co do zasady, zastosowanie do wszystkich statków. Przywilej ten mógł być dzielony z innymi maklerami morskimi w tym samym okręgu.

— Obowiązki związane z urzędem funkcjonariusza publicznego

- 18 Urząd, który jest jednym z elementów składowych służby funkcjonariusza publicznego, zakładał, że makler morski miał obowiązek sprawowania służby na rzecz każdego, kto go o to poprosi.
- 19 Ponadto każdy makler morski obowiązany był wykonywać wszystkie swoje funkcje, jako gwarancja niezależności obowiązywał go zakaz dokonywania transakcji handlowych lub bankowych na własny rachunek.

— Prawa związane z urzędem funkcjonariusza publicznego

- 20 Po pierwsze, każdy makler morski z tytułu świadczonych przez siebie usług miał prawo pobierać honorarium, którego stawki określał dekret.
- 21 Po drugie, każdy makler morski miał „prawo do przedstawienia” swojego następcy do zatwierdzenia przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej „Prawo do przedstawienia” stanowiło zbywalne i podlegające przedawnieniu prawo majątkowe stanowiące rekompensatę za odpłatne nabycie urzędu funkcjonariusza publicznego.

Zniesienie przywileju maklerów morskich

Przyjęcie rozporządzenia nr 2913/92 i postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego

- 22 Rozporządzenie nr 2913/92, obowiązujące od dnia 1 stycznia 1994 r., zliberalizowało wykonywanie niektórych zawodów związanych z handlem portowym. W szczególności wprowadziło swobodę przedstawicielstwa wobec organów celnych poprzez zakazanie w art. 5 podwójnego przedstawicielstwa wobec organów celnych.
- 23 W 1997 r. nadal obowiązywał art. L-131-2 code de commerce, zastrzegający na rzecz maklerów morskich monopol na dokonywanie czynności i formalności związanych z przedstawianiem organom celnym. Uznając, że przepis ten jest niezgodny z art. 5 rozporządzenia nr 2913/92, Komisja Wspólnot Europejskich wszczęła wobec Republiki Francuskiej postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

24 W związku z tym, w dniu 12 lutego 1997 r., Komisja skierowała do Republiki Francuskiej wezwanie do przedstawienia uwag odnośnie do zarezerwowanego dla maklerów morskich monopolu w zakresie przedstawienia organom celnym.

25 W dniu 3 grudnia 1997 r. Komisja wydała uzasadnioną opinię w trybie art. 226 akapit pierwszy WE dotyczącą naruszenia art. 5 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 2913/92.

26 W tej opinii Komisja stwierdziła, w szczególności, że:

„W odniesieniu do maklerów morskich art. [L-131-2] francuskiego code de commerce zastrzega dla nich przywilej przedstawicielstwa wobec organów celnych. Ich obowiązkiem jest przedstawienie statku, tj. ogół formalności urzędowych i celnych, których dokonują przy wejściu i wyjściu statku.

Artykuł 5 ust. 2 akapit drugi [rozporządzenia nr 2913/92] pozostawia państwom członkowskim możliwość zastrzeżenia przedstawicielstwa, przy czym przepis ten musi być interpretowany w sposób ścisły z uwagi na fakt, że stanowi odstępstwo od zasady swobody przedstawicielstwa. Zastrzeżenie może dotyczyć tylko sporządzenia zgłoszenia celnego i nie może zostać rozszerzone na czynności i formalności inne niż te, które są bezpośrednio związane ze zgłoszeniem celnym określonym w art. 4 [pkt] 17, 62–77 [rozporządzenia nr 2913/92].

[...]

Z tych powodów Komisja [...] wydaje uzasadnioną opinię w trybie art. [226 akapit pierwszy WE], twierdząc, że [...] zastrzegając na podstawie art. [L-131-2] francuskiego code de commerce na rzecz maklerów morskich przedstawicielstwo do dokonywania czynności i formalności związanych z przedstawieniem organom celnym, [...] Republika Francuska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 5 ust. 1, 2 [rozporządzenia nr 2913/92].

Komisja wzywa Republikę Francuską do podjęcia działań niezbędnych do zastosowania się do tej opinii w terminie dwóch miesięcy od jej doręczenia”.

Zmiany w prawie francuskim

²⁷ Ustawodawca francuski przyjął loi n° 2001-43 du 16 janvier 2001, portant diverses dispositions d'adaptation au droit communautaire dans le domaine des transports (ustawę nr 2001-43 z dnia 16 stycznia 2001 r. w sprawie różnych przepisów dostosowujących do prawa wspólnotowego w dziedzinie transportu, JORF z dnia 17 stycznia 2001 r., s. 848). Ustawa ta zniosła monopol maklerów morskich.

²⁸ Artykuł 1 tej ustawy stanowi:

„I. Artykuł L-131-2 code de commerce zostaje uchylony.

II. Pośrednictwo w zawieraniu czarterów, ustalanie stawki czarteru lub frachtu, formalności związane z przedstawieniem organom celnym, tłumaczenie oświadczeń, umów czarteru, konosamentów, umów i wszelkich czynności handlowych,

jeżeli dotyczą statków, dokonywane są bez ograniczeń przez armatora lub jego przedstawiciela, którym może być kapitan”.

29 Artykuły 2 i 4 ustawy nr 2001-43 przewidują warunki uzyskania przez maklerów morskich odszkodowania z tytułu utraty ich prawa.

30 Artykuł 5 ustawy nr 2001-43 stanowi, że warunki, na których maklerzy morscy mogą uzyskać dostęp do zawodów spedytora, sekretarza sądowego w sądzie gospodarczym, komornika lub syndyka masy upadłościowej, w szczególności w odniesieniu do całkowitego lub częściowego zwolnienia z obowiązku uzyskania dyplomu lub odbycia szkolenia zawodowego zostaną określone w dekrete.

Przebieg postępowania

31 Pismami złożonymi w sekretariacie Sądu pomiędzy dniem 29 grudnia 2003 r. i 9 grudnia 2004 r. skarżący, Jean Arizmendi oraz 60 pozostałych maklerów morskich, których nazwiska wymienione są w załączniku, wnieśli niniejsze skargi o odszkodowanie.

32 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 8 marca 2004 r. Chambre nationale des courtiers maritimes de France (krajowa izba francuskich maklerów morskich) wniosła o dopuszczenie jej do sprawy T-440/03 w charakterze interwenienta popierającego żądania strony skarżącej. Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2004 r. prezes piątej izby Sadu dopuścił tę interwencję. Interwenient złożył w przepisany terminie pismo procesowe.

- 33 Odrębnymi pismami złożonymi w sekretariacie Sądu pomiędzy dniem 29 marca 2004 r. i 19 stycznia 2005 r., Rada Unii Europejskiej podniosła, na podstawie art. 114 regulaminu Sądu, dwa zarzuty niedopuszczalności w każdej z niniejszych spraw.
- 34 Odrębnymi pismami złożonymi w sekretariacie Sądu pomiędzy dniem 30 marca 2004 r. i 20 stycznia 2005 r. Komisja podniosła, na podstawie art. 114 regulaminu Sądu, trzy zarzuty niedopuszczalności w każdej z niniejszych spraw, do których dodany został czwarty zarzut niedopuszczalności w sprawie T-121/04.
- 35 Postanowieniami prezesa trzeciej izby Sądu z dnia 28 kwietnia 2005 r. sprawy T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 i T-484/04 zostały połączone do celów procedury pisemnej, procedury ustnej i wydania wyroku zgodnie z art. 50 regulaminu.
- 36 Postanowieniem Sądu z dnia 5 grudnia 2005 r. zarzuty niedopuszczalności podniesione przez Radę i Komisję oraz koszty zostały pozostawione do rozstrzygnięcia w wyroku kończącym postępowanie w sprawie, na podstawie art. 114 § 4 regulaminu.
- 37 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (trzecia izba) postanowił otworzyć procedurę ustną. W ramach środków organizacji postępowania Sąd wezwał strony do udzielenia odpowiedzi na niektóre pytania. Strony spełniły powyższe żądania.
- 38 Strony zostały wysłuchane w przedmiocie swoich żądań oraz udzieliły odpowiedzi na pytania Sądu podczas rozprawy w dniu 30 czerwca 2009 r.

Żądania stron

39 Skarżące wnoszą do Sądu o:

- oddalenie zarzutów Rady i Komisji o niedopuszczalności oraz orzeczenie o dopuszczalności skarg;

- zasadniczo, uznanie odpowiedzialności Wspólnoty Europejskiej wobec każdego skarżącego z tytułu przyjęcia, a następnie bezprawnego zastosowania do nich art. 5 rozporządzenia nr 2913/92;

- pomocniczo, uznanie odpowiedzialności Wspólnoty wobec każdego skarżącego, z uwagi na przyjęcie, nawet zgodne z prawem, a następnie zastosowanie art. 5 rozporządzenia nr 2913/92, co wyrządziło skarżącym nienormalną i szczególną szkodę;

- zasądzenie, w związku tym, solidarnie od Rady i Komisji na rzecz skarżących odszkodowania za poniesioną szkodę w kwocie określonej w pismach procesowych;

- obciążenie solidarnie Rady i Komisji kosztami postępowania.

40 Chambre nationale des courtiers maritimes de France wnosi do Sądu o:

- orzeczenie o dopuszczalności i zasadności skargi w sprawie T-440/03;

- obciążenie Rady i Komisji kosztami postępowania.

41 Rada i Komisja wnoszą do Sądu o:

- odrzucenie skarg jako niedopuszczalnych;

- pomocniczo, oddalenie skarg jako bezzasadnych;

- obciążenie skarżących kosztami postępowania.

42 Ponadto Komisja wniosła do Sądu o obciążenie Chambre nationale des courtiers maritimes de France kosztami własnymi na wypadek wydania korzystnego dla skarżących wyroku.

Uwagi wstępne

W przedmiocie zasad dotyczących powstania odpowiedzialności pozaumownej

- 43 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem powstanie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty wymaga łącznego spełnienia kilku przesłanek, czyli bezprawności zachowania zarzucanego instytucjom, rzeczywistego wystąpienia szkody oraz związku przyczynowego pomiędzy tym zachowaniem a powoływaną szkodą (wyroki Trybunału: z dnia 9 listopada 2006 r. w sprawie C-243/05 P Agraz i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-10833, pkt 26; z dnia 9 września 2008 r. w sprawach połączonych C-120/06 P i C-121/06 P FIAMM i in. przeciwko Radzie i Komisji, Zb.Orz. s. I-6513, pkt 106; z dnia 30 kwietnia 2009 r. w sprawie C-497/06 P CAS Succhi di Frutta przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 39).
- 44 Charakter łączny przesłanek oznacza, że jeśli nie zostanie spełniona jedna z tych przesłanek, skargę o odszkodowanie należy oddalić w całości, bez konieczności badania innych przesłanek (wyroki Trybunału: z dnia 9 września 1999 r. w sprawie C-257/98 P Lucaccioni przeciwko Komisji, Rec. s. I-5251, pkt 14, 63; z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie C-122/01 P T. Port przeciwko Komisji, Rec. s. I-4261, pkt 30; ww. w pkt 43 wyrok w sprawie CAS Succhi di Frutta przeciwko Komisji, pkt 40).

W przedmiocie zakresu skargi

Zarys argumentów stron

- 45 W swoich skargach skarżący, maklerzy morscy, wnoszą o zasądzenie na ich rzecz od Wspólnoty, reprezentowanej przez Komisję i Radę, odszkodowania z tytułu utraty przywileju. Do skarg załączone jest wyczerpujące wyliczenie obejmujące zasadniczo wysokość

poniesionej przez każdego z nich straty, a pomocniczo, tę samą kwotę pomniejszoną o odszkodowania uzyskane na podstawie ustawy nr 43-2001. Skarżący występują z dwoma alternatywnym żądaniem dotyczącymi odszkodowania za te straty.

⁴⁶ Zasadniczo, skarżący żądają odszkodowania za szkodę poniesioną wskutek zniesienia, na podstawie art. 5 rozporządzenia nr 2913/92, przywileju, który dawał im status maklera morskiego. Żądanie to oparte jest na założeniu, że art. 5 rozporządzenia nr 2913/92 zakazuje utrzymywania przywileju. W szczególności art. 5 rozporządzenia nr 2913/92 byłby przyczyną przyjęcia, przez Republikę Francuską, ustawy nr 2001-43, która zniósła monopol maklerów morskich. Otóż przyjęcie art. 5 rozporządzenia nr 2913/92 skutkowałoby odpowiedzialnością Wspólnoty zarówno na zasadzie winy, jak i w braku jej winy. Skarżący uważają bowiem, że przyjęcie art. 5 rozporządzenia nr 2913/92 jest bezprawne, ponieważ narusza art. 45 WE, zasadę pewności prawa, ochronę uzasadnionych oczekiwań, zasadę niedyskryminacji, zasadę proporcjonalności, jak również ich prawa własności. Ponadto skarżący uważają, że niezależnie od kwestii zgodności z prawem tego przepisu, szkoda poniesiona przez maklerów morskich wskutek przyjęcia art. 5 rozporządzenia nr 2913/92 ma charakter szczególny i nienormalny.

⁴⁷ Pomocniczo skarżący żądają odszkodowania z tytułu szkody poniesionej wskutek zniesienia przywileju, który przyznawał im status maklera morskiego, w wyniku niesłusznego wszczęcia postępowania przeciwko Republice Francuskiej. Żądanie to opiera się na założeniu, że art. 5 rozporządzenia nr 2913/92, który dotyczy przedstawicielstwa przed organami celnymi, nie ma zastosowania do maklerów morskich, którzy zajmują się pośrednictwem przed organami celnymi. Tym samym Komisja popełniła błąd, wystosowując do Republiki Francuskiej w dniu 3 grudnia 1997 r. uzasadnioną opinię, w której stwierdziła w istocie, że utrzymywanie monopolu maklerów morskich jest sprzeczne z art. 5 rozporządzenia nr 2913/92. Ta uzasadniona opinia skłoniła Republikę Francuską do przyjęcia ustawy nr 2001-43 znoszącej monopol maklerów morskich, co oznacza, że Wspólnota ponosi odpowiedzialność za szkody wyrządzone skarżącym wskutek zniesienia ich przywileju.

48 Komisja i Rada kwestionują dopuszczalność i zasadność skarg, zarówno w odniesieniu do żądania zasadniczego, jak i żądania pomocniczego. Ponadto w sprawie T-121/04, Komisja podnosi niedopuszczalność skargi Anne Le Boutillier, gdyż nie wskazano, na jakiej podstawie wstąpiła ona w prawa Martine Le Boutillier.

Wyjaśnienia złożone przez strony w toku postępowania w przedmiocie zakresu sporu

49 W toku postępowania strony wyjaśniły zakres zaistniałego pomiędzy nimi sporu.

50 W swojej odpowiedzi na skargę Komisja odstąpiła od zarzutu niedopuszczalności wobec skargi A. Le Boutillier w sprawie T-121/04.

51 Udzielając odpowiedzi na pisemne pytania Sądu, po przypomnieniu, że maklerzy morscy zajmują się pośrednictwem, a nie przedstawicielstwem, skarżący wyjaśnili również, że dokonują przedstawienia organom celnym statków, a nie przedstawienia organom celnym towarów. Tym samym art. 5 rozporządzenia nr 2913/92 nie miały do nich zastosowania, ponieważ dotyczy wyłącznie przedstawicielstwa przy przedstawieniu organom celnym towarów.

52 Na rozprawie skarżący wskazali, że działalność maklerów morskich przed organami celnymi objęta jest art. 38, 43, 44 rozporządzenia nr 2913/92, które regulują przedstawianie organom celnym towarów wprowadzonych na obszar celny. W ocenie skarżących składana organom celnym deklaracja skrócona, określona w art. 43 rozporządzenia nr 2913/92, odpowiada złożeniu „manifestu”, przy którym pośredniczą maklerzy.

- 53 Ponadto skarżący oświadczyli na rozprawie, że źródłem ich szkody nie jest art. 5 rozporządzenia nr 2913/92, lecz uzasadniona opinia Komisji z dnia 3 grudnia 1997 r., w której Komisja dokonała błędnej interpretacji tego przepisu, twierdząc, że artykuł ten zawiera zakaz utrzymywania monopolu maklerów morskich.

Ocena Sądu

- 54 Przynajmniej Sąd stwierdza, że w związku z odpowiedzią na skargę złożoną przez Komisję bezprzedmiotowe staje się orzekanie w przedmiocie zarzutu niedopuszczalności podniesionego przez Komisję odnośnie do skargi A. Le Boutillier w sprawie T-121/04.
- 55 Następnie Sąd uznał, że w świetle ww. w pkt 53 oświadczenia skarżących złożonego na rozprawie, zgodnie z którym wyłącznie uzasadniona opinia z dnia 3 grudnia 1997 r. byłaby przyczyną szkody, bezprzedmiotowe staje się orzekanie w kwestii zasadniczego żądania odszkodowawczego wysuniętego przez skarżących w ich skargach, a które opiera się na założeniu, że przyczyną poniesionej szkody byłby art. 5 rozporządzenia nr 2913/92 w takim zakresie, w jakim zakazuje utrzymywania monopolu maklerów morskich (zob. pkt 46 powyżej). Sąd nie będzie zatem badał opartych na tym ostatnim założeniu kwestii dotyczących dopuszczalności oraz istoty sprawy zawartych w żądaniu skarżących o odszkodowanie.
- 56 W związku z powyższym Sąd zbada wyłącznie żądanie odszkodowania, które skarżący wysunęli w skargach pomocniczo, a które opiera się na założeniu, że szkoda, którą ponieśli, wynika z uzasadnionej opinii z dnia 3 grudnia 1997 r. Sąd zbada najpierw zarzut niedopuszczalności skarg podniesiony przez Komisję na tej podstawie, że Wspólnota nie może być zobowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej wskutek wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Zarzut ten oparty na tym ostatnim założeniu jest bowiem jedynym spośród wysuniętych w niniejszej sprawie zarzutów, który nie dotyczy kwestii przypisania odpowiedzialności, odnoszącej się do istoty sprawy, a nie dopuszczalności skargi

odszkodowawczej (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 29 stycznia 1998 r. w sprawie T-113/96 Dubois et Fils przeciwko Radzie i Komisji, Rec. s. II-125, pkt 34). Następnie, jeżeli zarzut ten podlegał będzie oddaleniu, Sąd zbada zawarte w skargach zagadnienia odnoszące się do istoty sprawy.

W przedmiocie dopuszczalności

Argumenty stron

- 57 Komisja podnosi niedopuszczalność skarg z tego powodu, że nie może być zobowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej wskutek wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.
- 58 Komisja przypomina, że nie można przypisać Wspólnocie odpowiedzialności z powodu braku wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (zob. postanowienie Sądu z dnia 14 stycznia 2004 r. w sprawie T-202/02 Makedoniko Metro i Michaniki przeciwko Komisji, Rec. s. II-181, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo). W ocenie Komisji, jeżeli jednostka nie może kwestionować faktu, że Komisja nie wszczyna postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, całkowicie logiczne jest, że jednostka nie może kwestionować faktu wszczęcia przez Komisję takiego postępowania. W świetle art. 226 WE wyłącznie państwo członkowskie może kwestionować wszczęcie postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.
- 59 Komisja uważa, że nie można jej przypisywać odpowiedzialności za skutki wynikłe dla państwa członkowskiego z tytułu wszczęcia przeciwko niemu postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Działanie lub zaniechanie danego państwa członkowskiego nie może obciążać Komisji podobnie jak nie można przypisać jej odpowiedzialności za fakt wszczęcia bądź nie postępowania.

- 60 Skarżący, popierani przez interwenienta, nie zgadzają się z niedopuszczalnością ich skarg z uwagi na fakt, że nie można przypisać Komisji odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną wskutek wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

Ocena Sądu

- 61 Komisja uważa, że skarga o odszkodowanie oparta na okoliczności wszczęcia przez nią postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego jest niedopuszczalna z tej przyczyny, że skoro nie można przypisać Komisji odpowiedzialności za brak wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia, całkowicie logiczne jest, że nie można przypisać Komisji odpowiedzialności za wszczęcie takiego postępowania.
- 62 W tym zakresie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem skarga o odszkodowanie oparta na powstrzymaniu się przez Komisję od wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie art. 226 WE [obecnie art. 258 TFUE] jest niedopuszczalna. Zgodnie bowiem z tym orzecznictwem, jeżeli Komisja nie jest zobowiązana do wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie art. 226 WE, to w żadnym wypadku decyzja o niewszczynianiu takiego postępowania nie jest bezprawna, a zatem nie prowadzi do powstania odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty (postanowienie Trybunału z dnia 23 maja 1990 r. w sprawie C-72/90 Asia Motor France przeciwko Komisji, Rec. s. I-2181, pkt 13–15; postanowienie Sądu z dnia 3 lipca 1997 r. w sprawie T-201/96 Smanor i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1081, pkt 30, 31; ww. w pkt 58 postanowienie w sprawie Makedoniko Metro i Michaniki przeciwko Komisji, pkt 43, 44). Skoro zatem Komisja nie ma obowiązku wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, powstrzymanie się od wszczęcia takiego postępowania nie może prowadzić do powstania odpowiedzialności Wspólnoty.
- 63 Niemniej nie można wywodzić z braku odpowiedzialności za powstrzymanie się od wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, że wszczęcie takiego postępowania przez Komisję również wyklucza wszelką odpowiedzialność Wspólnoty.

64 Należy przypomnieć w tym względzie, że skarga o odszkodowanie jest odrębnym środkiem prawnym, odgrywającym szczególną rolę w systemie środków zaskarżenia (wyrok Trybunału z dnia 28 kwietnia 1971 r. w sprawie 4/69 Lütticke przeciwko Komisji, Rec. s. 325, pkt 6; wyrok Sądu z dnia 27 listopada 2007 r. w sprawach połączonych T-3/00 i T-337/04 Pitsiorlas przeciwko Radzie oraz EBC, Zb.Orz. s. II-4779, pkt 283). Przedmiotem skargi o odszkodowanie jest żądanie naprawienia szkody wynikającej z bezprawnego aktu lub działania, które można przypisać instytucji (zob. wyrok Trybunału z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie C-234/02 Rzecznik Praw Obywatelskich przeciwko Lamberts, Rec. s. I-2803, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

65 Dlatego też, niezależnie od stwierdzenia, czy chodzi o akt zaskarżalny w trybie skargi o stwierdzenie nieważności (zob. pkt 69 poniżej), jakkolwiek akt instytucji, nawet jeżeli został przyjęty w ramach wykonywania uprawnień dyskrejonalnych, może, co do zasady, być przedmiotem skargi o odszkodowanie (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 1999 r. w sprawie T-277/97 Ismeri Europa przeciwko Trybunałowi Obrachunkowemu, Rec. s. II-1825, pkt 109, 110, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym w wyroku Trybunału z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie C-315/99 P Ismeri Europa przeciwko Trybunałowi Obrachunkowemu, Rec. s. I-5281, pkt 41).

66 Skutkiem posiadania przez instytucję uprawnień dyskrejonalnych nie jest bowiem zwolnienie jej z obowiązku działania zarówno zgodnie z normami prawa wyższego rzędu, takimi jak traktat i ogólne zasady prawa wspólnotowego, jak i odpowiednimi przepisami wtórnego prawa wspólnotowego. Jeżeli zgodność z prawem tego aktu jest kwestionowana w skardze o odszkodowanie, powinna ona zostać poddana ocenie w świetle zobowiązań ciężących na tej instytucji.

67 Przeciwne podejście byłoby sprzeczne ze Wspólnotą prawa i pozbawiałoby skargę o odszkodowanie skuteczności, uniemożliwiając sędziemu dokonanie, przy okazji rozpatrywania skargi, oceny zgodności z prawem aktu wydanego przez instytucję (ww. w pkt 64 wyrok w sprawie Rzecznik Praw Obywatelskich przeciwko Lamberts, pkt 61).

68 W związku z powyższym, jeżeli w zakresie kompetencji wynikających dla niej z art. 226 WE, Komisji przysługuje swobodne uznanie w podejmowaniu decyzji o wszczęciu postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkow-

skiego, bez konieczności uzasadnienia swojego wyboru (wyrok Trybunału z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie C-70/99 Komisja przeciwko Portugalii, Rec. s. I-4845, pkt 17) i jeżeli w ramach wykonywania swoich uprawnień może ona na takich samych warunkach skierować do państwa członkowskiego uzasadnioną opinię, nie można wykluczyć, że w zupełnie wyjątkowych okolicznościach osoba może wykazać, że taka uzasadniona opinia jest niezgodna z prawem, a niezgodność ta stanowi wystarczająco istotne naruszenie normy prawnej mogące wyrządzić jej szkodę (zob. podobnie ww. w pkt 64 wyrok w sprawie Rzecznik Praw Obywatelskich przeciwko Lamberts, pkt 52; wyrok Sądu z dnia 10 kwietnia 2002 r. w sprawie T-209/00 Lamberts przeciwko Rzecznikowi Praw Obywatelskich, Rec. s. II-2203, pkt 57).

69 Okoliczność, że uzasadniona opinia Komisji wydana na podstawie art. 226 akapit pierwszy WE nie stanowi aktu mającego na celu wywołanie wiążących skutków prawnych wobec osób trzecich, a co za tym idzie, że taka opinia nie jest aktem, który może być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 1 marca 1966 r. w sprawie 48/65 Lütticke i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 27, 39; postanowienia Sądu: z dnia 16 lutego 1998 r. w sprawie T-182/97 Smanor i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-271, pkt 28; z dnia 5 września 2006 r. w sprawie T-242/05, AEPI przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 30) nie podważa poprzedzającej oceny. Co do zasady uzasadniona opinia może poprzez swoją bezprawną treść wyrządzić szkodę osobie trzeciej. W związku z tym nie można na przykład wykluczyć, że Komisja wyrządza szkodę osobom, które przekazały jej poufne informacje poprzez ujawnienie tych informacji w uzasadnionej opinii. Podobnie nie można wykluczyć, że uzasadniona opinia zawiera na temat pewnych osób nieprawdziwe informacje mogące wyrządzić im szkodę.

70 Ocena, czy uzasadniona opinia może prowadzić do powstania odpowiedzialności Wspólnoty, wchodzi w zakres badania istoty sprawy, a nie dopuszczalności skargi.

71 W związku z powyższym zarzut niedopuszczalności podniesiony przez Komisję powinien zostać oddalony.

Co do istoty

W przedmiocie istnienia wystarczająco istotnego naruszenia

Argumenty stron

- 72 Skarżący twierdzą, że uzasadniona opinia z dnia 3 grudnia 1997 r. wzywająca Republikę Francuską do zmiany art. L-131-2 code de commerce w zakresie, w jakim przyznaje on maklerom morskim przywilej niezgodny z art. 5 rozporządzenia nr 2913/92, jest błędna, ponieważ artykuł ten nie ma zastosowania do działalności maklerów morskich.
- 73 Komisja i Rada nie zgadzają się z tą argumentacją.

Ocena Sądu

- 74 Przede wszystkim należy przypomnieć, że w przypadku gdy rozpatrywana jest niezgodność z prawem aktu prawnego, powstanie odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty zależy od istnienia wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej, która przyznaje jednostkom określone uprawnienia (zob. wyrok Sądu z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-259/03 Nikolaou przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo). W odniesieniu do tej przesłanki decydującym kryterium dla stwierdzenia, że naruszenie prawa wspólnotowego jest wystarczająco istotne, jest wystąpienie oczywistego i poważnego naruszenia przez instytucję wspólnotową granic przysługującego jej swobodnego uznania [wyroki Trybunału: z dnia 4 lipca 2000 r. w sprawie C-352/98 P Bergaderm i Goupil przeciwko Komisji, Rec. s. I-5291, pkt 43, 44; z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie C-282/05 P Holcim (Deutschland) przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-2941, pkt 47].

- 75 Następnie należy przypomnieć, że postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przewidziane w art. 226 WE jest postępowaniem szczególnym, mającym na celu umożliwienie Komisji jako strażnikowi traktatu (zob. podobnie art. 211 WE) czuwanie nad przestrzeganiem prawa wspólnotowego przez państwa członkowskie (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 11 sierpnia 1995 r. w sprawie C-431/92 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. s. I-2189, pkt 21). Pozwala ono Komisji, po wydaniu uzasadnionej opinii, do której państwo członkowskie się nie zastosowało, uzyskać potwierdzenie zarzucanych temu państwu uchybień na drodze sądowej. Wyłącznie Trybunał jest właściwy do stwierdzenia, że państwo członkowskie uchybiło zobowiązaniom, które na nim ciążyą na mocy prawa wspólnotowego (ww. w pkt 69 postanowienie z dnia 16 lutego 1998 r. w sprawie Smanor i in. przeciwko Komisji, pkt 28).
- 76 Jeżeli więc Komisji przysługuje swobodne uznanie w podejmowaniu decyzji o wszczęciu postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (ww. w pkt 68 wyrok w sprawie Komisja przeciwko Portugalii, pkt 17), nie może ona stwierdzić takiego uchybienia w wiążący sposób. W trakcie postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego Komisja może bowiem wydać tylko opinię w sprawie naruszenia przez państwo członkowskie prawa wspólnotowego. O ile, w takiej opinii, Komisja ogranicza się do zajęcia stanowiska w sprawie istnienia uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wynikającym z prawa wspólnotowego, wydanie tej opinii nie może prowadzić do wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej, która przyznaje jednostkom określone uprawnienia.
- 77 W związku z powyższym nawet przyjęcie przez Komisję w uzasadnionej opinii błędnego stanowiska co do zakresu prawa wspólnotowego nie może stanowić naruszenia wystarczająco istotnego prowadzącego do powstania odpowiedzialności Wspólnoty. Żądania skarżących dotyczące odszkodowania są zatem bezzasadne.
- 78 Jeżeli natomiast ocena dokonana w uzasadnionej opinii wykracza poza stwierdzenie, że wystąpiło uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego, lub jeżeli inne działania Komisji w toku postępowania w sprawie uchybienia wykraczają poza przyznane jej uprawnienia, na przykład w razie zawinionego ujawnienia tajemnicy przedsiębiorstwa lub informacji naruszających dobre imię osoby, taka ocena lub działania mogą prowadzić do powstania naruszenia powodującego powstanie odpowiedzialności Wspólnoty. Niemniej należy stwierdzić, że w tej sprawie zarzut takiego naruszenia nie pojawia się.

W przedmiocie związku przyczynowego

Wprowadzenie

- 79 Niezależnie od kwestii istnienia wystarczająco istotnego naruszenia Sąd uważa, że należy sprawdzić również istnienie związku przyczynowego pomiędzy wydaniem przez Komisję uzasadnionej opinii z dnia 3 grudnia 1997 r. i szkodą podnoszoną przez skarżących.

Argumenty stron

- 80 W ocenie skarżących Rada przyznaje, że to na podstawie uzasadnionej opinii Komisji z dnia 3 grudnia 1997 r. przyjęta została ustawa nr 2001-43 ustanawiająca utratę przywileju maklerów morskich, a zatem powodująca poniesioną przez nich szkodę.
- 81 Republika Francuska, adresat tej uzasadnionej opinii, nie dysponuje swobodą oceny przy wydawaniu krajowego środka wykonawczego prawa wspólnotowego. Tytuł ustawy nr 2001-43 potwierdzałby fakt, że władze francuskie zastosowały się tylko do wezwania Komisji zawartego w uzasadnionej opinii z dnia 3 grudnia 1997 r.
- 82 Ustawa nr 2001-43 nie może zatem łagodzić związku między aktem wspólnotowym powodującym szkodę i samą szkodą. Odpowiedzialność za szkodę poniesioną przez skarżących ponosi wobec tego w pełni Komisja, niezależnie od przyjęcia przez Republikę Francuską ustawy nr 2001-43 i wyłącznie sąd wspólnotowy ma kompetencje do rozpatrzenia żądania o odszkodowanie z tytułu takiej szkody.

- 83 Skarżący podkreślają, że wyłączna odpowiedzialność reprezentowanej przez Komisję Wspólnoty, z uwagi na jej rolę w opracowaniu spornego aktu, jest skutkiem ograniczeń przyjętych przez państwa członkowskie, które zrzekły się swojej suwerenności w celu utworzenia unii celnej.
- 84 Rada i Komisja nie zgadzają się z tą argumentacją.

Ocena Sądu

- 85 W ramach skargi o odszkodowanie przyjmuje się istnienie związku przyczynowego, jeżeli wystąpi wystarczająco bezpośrednie powiązanie przyczynowe między zachowaniem zarzucanym instytucji a podnoszoną szkodą, przy czym ciężar wykazania tego związku spoczywa na skarżącym. Zarzucane zachowanie musi zatem stanowić decydującą przyczynę poniesionej szkody (zob. podobnie ww. w pkt 43 wyrok w sprawie CAS Succhi di Frutta przeciwko Komisji, pkt 59; wyrok Sądu z dnia 30 września 1998 r. w sprawie T-149/96 Coldiretti i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. s. II-3841, pkt 101; zob. postanowienie Sądu z dnia 12 grudnia 2000 r. w sprawie T-201/99 Royal Olympic Cruises i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. s. II-4005, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo, utrzymane w mocy w postępowaniu odwoławczym postanowieniem Trybunału z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie C-49/01 P Royal Olympic Cruises i in. przeciwko Radzie i Komisji, niepublikowanym w Zbiorze; ww. w pkt 64 wyrok w sprawie Pitsiorlas przeciwko Radzie i EBC, pkt 292).
- 86 Jeśli chodzi bowiem o istnienie związku przyczynowego pomiędzy uzasadnioną opinią z dnia 3 grudnia 1997 r. i szkodą podnoszoną przez skarżących, to przede wszystkim należy zauważyć, że jedynymi aktami, jakie Komisja może podjąć w ramach postępowania w sprawie o uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego przewidzianego w art. 226 WE, są akty skierowane do państw członkowskich (zob. postanowienie Sądu z dnia 2 grudnia 2003 r. w sprawie T-334/02 Viomichania Syskevasias Typopoiisis Kai Syntirisis Agrotikon Proionton przeciwko Komisji, Rec. s. II-5121, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo). Postępowanie to zatem dotyczy jedynie stosunków pomiędzy Komisją i państwami członkowskimi.

- 87 W tym względzie przypomnieć należy również, że postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego z art. 226 WE dzieli się na postępowanie poprzedzające wniesienie skargi lub postępowanie administracyjne oraz na postępowanie sporne lub sądowe. Jeżeli zatem Komisja uważa, że państwo członkowskie uchybiło któremukolwiek ciążącemu na nim zobowiązaniu, najpierw wszczyna postępowanie poprzedzające wniesienie skargi, którego celem jest umożliwienie danemu państwu członkowskiemu zajęcia stanowiska wobec zarzucanego uchybienia. Komisja kończy ten etap postępowania poprzez wystosowanie do państwa członkowskiego uzasadnionej opinii. Celem postępowania poprzedzającego wniesienie skargi z art. 226 WE jest umożliwienie danemu państwu członkowskiemu, którego ono dotyczy, spełnienia wynikających z prawa wspólnotowego zobowiązań lub skutecznego powołania argumentów obrony wobec zarzutów Komisji (wyrok Trybunału z dnia 18 lipca 2007 r. w sprawie C-490/04 Komisja przeciwko Niemcom, Zb.Orz. s. I-6095, pkt 25). Państwo członkowskie nie ma zatem obowiązku postąpienia zgodnie z uzasadnioną opinią, ale może nie zastosować się do tej opinii, jeżeli uznaje, że zarzut uchybienia postawiony mu przez Komisję jest niesłuszny.
- 88 Jedynie w przypadku, gdy dane państwo członkowskie nie zastosowało się do wystosowanej do niego opinii w terminie, jaki został mu w tym celu wyznaczony, Komisja może, w trybie art. 226 akapit drugi WE, uruchomić postępowanie sporne, wnosząc do Trybunału skargę o stwierdzenie uchybienia (zob. wyrok Trybunału z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie C-221/04 Komisja przeciwko Hiszpanii, Zb.Orz. s. I-4515, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 89 Skarga ta wniesiona na podstawie art. 226 WE ma na celu stwierdzenie uchybienia przez państwo członkowskie jego wspólnotowym zobowiązaniom, a stwierdzenie takiego uchybienia zobowiązuje dane państwo członkowskie do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału (wyrok Trybunału z dnia 14 kwietnia 2005 r. w sprawie C-104/02 Komisja przeciwko Niemcom, Zb.Orz. s. I-2689, pkt 49).
- 90 Z uwagi na fakt, że postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wszczęte przez Komisję na podstawie art. 226 WE dotyczy wyłącznie stosunków pomiędzy Komisją a danym państwem członkowskiem, a ponadto postępowanie to kończy się w pierwszej kolejności wydaniem uzasadnionej opinii, do której dane państwo członkowskie może się zastosować lub nie, należy w niniejszej sprawie zbadać, czy uzasadniona opinia Komisji z dnia 3 grudnia 1997 r. mogła stanowić, z uwagi na swoją treść, decydującą przyczynę podnoszonej przez skarżących szkody.

- 91 W tym zakresie należy zauważyć, że w tej uzasadnionej opinii Komisja stwierdziła, że zastrzegając dla maklerów morskich, z mocy art. L-131-2 code de commerce, przedstawicielstwo do dokonywania aktów i formalności związanych z przedstawieniem organom celnym, Republika Francuska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej z mocy art. 5 ust. 1, 2 rozporządzenia nr 2913/92. Komisja wezwała również Republikę Francuską do przyjęcia niezbędnych środków celem zastosowania się do uzasadnionej opinii w terminie dwóch miesięcy.
- 92 Okoliczność, że w uzasadnionej opinii z dnia 3 grudnia 1997 r. Komisja uznała, że art. L-131-2 code de commerce jest sprzeczny z prawem wspólnotowym – nawet jeżeli mogła się w tej kwestii pomylić – nie ma faktycznie znaczenia w niniejszej sprawie, ponieważ ta uzasadniona opinia nie nakazywała państwu członkowskiemu zmiany przepisów prawnych. W zakresie postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego jedynie bowiem wyrok Trybunału mógłby mieć taki skutek wiążący.
- 93 Z uwagi na brak skutku wiążącego uzasadnionej opinii z dnia 3 grudnia 1997 r., w której Komisja zarzuca Republice Francuskiej uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego wynikającym z prawa wspólnotowego, opinia ta nie może być uważana za decydującą przyczynę szkody podnoszonej przez skarżących. Zatem związek przyczynowy pomiędzy podnoszoną szkodą i faktem wywołującym tę szkodę, tj. według skarżących, uzasadnioną opinią z dnia 3 grudnia 1997 r., nie został ustalony.
- 94 W związku z powyższym skargi powinny zostać oddalone jako bezzasadne.

W przedmiocie kosztów

- 95 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu Sądu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.

- 96 Ponieważ skarżący przegrali sprawę, należy obciążyć ich kosztami zgodnie z żądaniami Komisji i Rady.
- 97 Ponadto zgodnie z art. 87 § 4 akapit trzeci regulaminu Sąd może postanowić, że interwenient pokryje własne koszty.
- 98 W niniejszej sprawie interwenient występował w sprawie T-440/03 po stronie skarżących, którzy przegrali sprawę. W związku z powyższym Sąd uważa, że interwenient powinien pokryć własne koszty.
- 99 Komisja i Rada pokrywają własne koszty wynikające z interwencji, ponieważ nie wnosiły, na wypadek oddalenia skargi, o zasądzenie kosztów od interwenienta.

Z powyższych względów

SĄD (trzecia izba)

orzeka, co następuje:

1) Skargi zostają oddalone.

II - 4918

- 2) **Jean Arizmendi oraz 60 pozostałych skarżących, których nazwiska wymienione są w załączniku, pokrywają ich własne koszty oraz koszty poniesione przez Radę Unii Europejskiej i Komisję Europejską.**
- 3) **Chambre nationale des courtiers maritimes de France pokrywa własne koszty.**
- 4) **Rada i Komisja pokrywają własne koszty wynikające z interwencji Chambre nationale des courtiers maritimes de France.**

Azizi

Cremona

Frimodt Nielsen

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 18 grudnia 2009 r.

Podpisy

Załącznik

Sprawa T-440/03,

Alain Assier de Pompignan, zamieszkały w Fort-de-Francja (Francja),

Bruno Bachemont, zamieszkały w Dunkierce (Francja),

Spadkobiercy Frédéric Blanchy’ego, zamieszkałego w Bordeaux (Francja),

Stéphane De Borville, zamieszkały w Dunkierce,

Jean-Pierre Caradec, zamieszkały w Brest (Francja),

Jean-Jacques Caruel, zamieszkały w Baie Mahault (Francja),

Christian Colin-Olivier, zamieszkały w Hawrze (Francja),

Édouard Croze, zamieszkały w Nicei (Francja),

Philippe Demonchy, zamieszkały w Boulogne-sur-mer (Francja),

Spadkobiercy Jacques’a Duranda-Viela, zamieszkałego w Lacanau (Francja),

Michel Elain, zamieszkały w Brest,

Bernard Flandin, zamieszkały w Rouen (Francja),

Patrick Foissey, zamieszkały w Calais (Francja),

François Boyer de la Giroday, zamieszkały w Bassens (Francja),

Thierry Gelée, zamieszkały w Tréport (Francja),

Stanislas Gomercic, zamieszkały w Marsylii (Francja),

Michel Hecquet, zamieszkały w Dunkierce,

Jacques Héliard, zamieszkały w Nantes (Francja),

Xavier Humann, zamieszkały w Hawrze,

Francis Humann, zamieszkały w Rouen,

Michel Jolivet, zamieszkały w Montoir (Francja),

Guy Jourdan-Barry, zamieszkały w Marsylii,

Pierre Lambot, zamieszkały w Sables-d'Olonne (Francja),

Pierre Laurent, zamieszkały w Rochefort (Francja),

Joachim Lefebvre, zamieszkały w Dunkierce,

Didier Levavasseur, zamieszkały w Hawrze,

Alexis Lobadowski, zamieszkały w Hawrze,

Spadkobiercy Erika Martina, zamieszkałego w Hawrze,

Éric Mascle, zamieszkały w Port-la-Nouvelle (Francja),

Catherine Meclot, zamieszkała w Basse-Terre (Francja),

Loïc Morice, zamieszkały w Brest,

Roger Phelippeau, zamieszkały w Tulonie (Francja),

Serge Pierre, zamieszkały w Dunkierce,

Jean-Pierre Porry, zamieszkały w Fort-de-France,

Antoine Ravisse, zamieszkały w Calais,

Spadkobiercy Félix Rogliana, zamieszkałego w Port-de-Bouc (Francja),

François Sédard, zamieszkały w Venosc (Francja),

Raymond Schmit, zamieszkały w Pointe-à-Pitre (Francja),

Jean-Philippe Taconet, zamieszkały w Hawrze,

Lionel Taconet, zamieszkały w Rouen,

Philippe Thillard, zamieszkały w Hawrze,

Olivier Vallois, zamieszkały w Dunkierce,

Daniel-Guy Voillot, zamieszkały w Hawrze.

Sprawa T-121/04,

Henri Boquien, zamieszkały w Bordeaux,

Yves Delamaire, zamieszkały w Saint-Malo (Francja),

Éric Eltvedt, zamieszkały w Marsylii,

Thierry Ferran, zamieszkały w Port-Vendres (Francja),

Didier Frisch, zamieszkały w Sète (Francja),

Merri Jacquemin, zamieszkały w Larmor-Plage (Francja),

Spadkobiercy Anne Le Boutillier, zamieszkałej w La Rochelle (Francja),

Pierre-Olivier Le Normand de Bretteville, zamieszkały w Port-de-Bouc,

Gérard Lesaignoux, zamieszkały w Sète,

Jean-Pierre Roger, zamieszkały w Plerin (Francja),

Michel Roy, zamieszkały w Saint-Malo,

Léon Ruggiero, zamieszkały w Sète,

Pascal Vialard, zamieszkały w Sète.

Sprawa T-171/04,

Daniel Surget, zamieszkały w Cherbourg (Francja).

Sprawa T-208/04,

Dominique Hardy, zamieszkały w Coudeville-Plage (Francja).

Sprawa T-365/04,

Dominique Cantoni, zamieszkały w Marsylii.

Sprawa T-484/04,

François Pilat, zamieszkały w Honfleur (Francja).

Spis treści

Ramy prawne	II - 4889
Okoliczności faktyczne	II - 4894
Początkowy status maklerów morskich	II - 4894
Historia i charakter statusu maklera morskiego	II - 4894
Skutki złożonego statusu maklerów morskich	II - 4894
— Ogólny zakres przypisanych praw i obowiązków	II - 4894
— Przedmiotowy zakres przywileju	II - 4895
— Terytorialny i podmiotowy zakres przywileju	II - 4896
— Obowiązki związane z urzędem funkcjonariusza publicznego	II - 4896
— Prawa związane z urzędem funkcjonariusza publicznego	II - 4897
Zniesienie przywileju maklerów morskich	II - 4897
Przyjęcie rozporządzenia nr 2913/92 i postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego	II - 4897
Zmiany w prawie francuskim	II - 4899
Przebieg postępowania	II - 4900
Żądania stron	II - 4902
Uwagi wstępne	II - 4904
W przedmiocie zasad dotyczących powstania odpowiedzialności pozaumownej	II - 4904
W przedmiocie zakresu skargi	II - 4904
Zarys argumentów stron	II - 4904
Wyjaśnienia złożone przez strony w toku postępowania w przedmiocie zakresu sporu	II - 4906
Ocena Sądu	II - 4907
W przedmiocie dopuszczalności	II - 4908
	II - 4925

Argumenty stron	II - 4908
Ocena Sądu	II - 4909
Co do istoty	II - 4912
W przedmiocie istnienia wystarczająco istotnego naruszenia	II - 4912
Argumenty stron	II - 4912
Ocena Sądu	II - 4912
W przedmiocie związku przyczynowego	II - 4914
Wprowadzenie	II - 4914
Argumenty stron	II - 4914
Ocena Sądu	II - 4915
W przedmiocie kosztów	II - 4917